

שאלות ותשובות.

(א) שאלתי על הנשים שמברכות על הלולב ועל מי שברך להם על תקיעת שופר, אם יש עבירה בדבר ואם הוא ברכה לבטלה אחרי שאינן מצוות ואם לאו? (והביאו נשיא בית אב הרב ברכי יוסף, א"ח סימן תרנ"ד ס"ב).

והשיבו, וכי אכשורי דרי כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, ולך אמור להם שובו לאהליכם וברכו את אלהיכם. והעד נר חנוכה ומגילה, ופרשו לי מה מצינו במגילה וחנוכה מאחר שהיו באותו הנס חייבות בהם ומברכות עליהם, ובלולב נמי מצינו סמך לדבר שאין לו אלא לב א' לאביו שבשמים, גם בשופר מצינו דאמרי' שאמר הקב"ה אמרו לפני מלכיות שתמליכוני עליכם, זכרונות שיבא זכרון אבותיכם לפני לטובה, ובמה בשופר, והנשים נמי צריכות שיבא זכרונותיהם לפניו לטובה לפיכך אם באו לברך בלולב ושופר הרשות בידם.

(ב) ועל ברכת תפילין אם הלכה כדברי הגאון הרי"ף שאם לא סח בין תפלה לתפלה אינו מברך אלא להניח תפילין כשמניח של יד, ובהניחו של ראש אינו מברך כלל, או הלכה כדברי הגאונים האומרים שאפי' לא סח צריך לברך על של ראש על מצות תפילין, ואם סח מברך על של ראש ב'?

והשיבו, לא בסבי טעמא ולא ברדקי עצה, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו, ואת בריתי אקים את יצחק, אחד קראתיו ובכורי אתנהו, גם ברוך יהיה.

(ג) ועל סדר פרשיות של תפילין, כך היתה שאלתי, אנא מלך הגדול והנורא חכם הרזים מגלה נסתרות שומר הברית והחסד, הגדל נא חסדך עמנו היום וצוה למלאכך הקדושים להודיעני את אשר נסתפקתי בפרשיות של תפילין.

קמת הסופר

(א) והשיבו, כלומר, מצא התשובה כתובה בבקר, כאשר מוכח משאלה האחרונה, אשר לא מצא התשובה כתובה לפניו, וכן הוא בכתבי האר"י ז"ל עיין משנת חסידים מס' יום שני: „וישים הנייר חלק תחת מראשותיו ובבקר ימצא שאלתו כתובה שם בראשי תיבות או בסופי תיבות של איזה פסוק או על איזה דרך רמז מדרכי הרמזים וצריך דעת רחבה להבין כוונת התשובה ולפעמים כותבים אותיות ראשי תיבות של איזה פסוק גם כותבים כל הנקודות והטעמים ככתוב בספר“. עד כאן לשון „משנת חסידים“: וכי אכשורי דרי. כבר העירתי שכל השאלות הם אל ישיבה של מעלה והתשובה נראה שהיו מתמיהים על המנהג שלא נהגו דורות הקודמים והביאו ראיה משרה אמנו, שהיה אברהם ספל לה בנביאות ובמתן תורה צוה הקב"ה שישבו לאהליהם כי גם שם שכנה שורה: וברכו. כי בכל הדברים התלויים בלב נשים חייבות כמו האנשים: ופרשו לי. כלומר בע"פ מה שמצא כתוב ובלולב נמי לפי דרשת חז"ל מצותו היא. „נשא לבבינו אל כפים“ הם כפות תמרים.

(ב) מצינו בתשובה זו שהכריעו הלכה כבתראי מה שאין כן בתשובה ג', שאמרו כמחלוקת למטה, כך מחלוקת למעלה והראשונה בענין ברכות דרבנן אין זה אלא גלוי מלתא בעלמא היאך תקנו המתקנים מה שאין כן בסדור הפרשיות דאורייתא אין בידם להכריע ולענין פסק הברכה אחת כתב ה„אשכול“ שכן כתב רב האי רוב אחא משבחא והגאון ר' יצחק והחולקים בה"ג ור' עמרם ויחזי לן כפסק הגאון ר' יצחק.

(ג) לפי ערך רוממות יקר התפלה ערך התשובה והגאון חיד"א זצ"ל הביאה בראש ספרו „חיים שאל“ ולא ידע לה פירוש והוא פלא, אשר מקובל כמהו לא הרגיש, כי התשובה